

Polacy o zmianach w opodatkowaniu przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych

Informacja Sygnalna z badań
Instytutu Finansów nr 3/2023

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

www.infin.gov.pl

© Copyright Instytut Finansów, 2023

Opracowanie: Wydawnictwo Instytutu Finansów

Autorzy:
dr Katarzyna Agnieszka Obłąkowska
dr Jakub Bartak
Jakub Gietka

Zespół Analiz Behawioralnych
i Badań Społecznych

Opodatkowanie przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych wprowadzono w Polsce w 2001 r.¹ Początkowo opodatkowano dochody z oszczędności (dochody odsetkowe) – od odsetek ze środków umieszczonych w depozytach i lokatach bankowych. Następnie zaś, od 1 stycznia 2004 r., wprowadzono podatek od zysków kapitałowych (tzw. podatek giełdowy) – od inwestycji kapitałowych, ujednolicając stawkę. W niniejszym opracowaniu opodatkowanie to nazywane jest *podatkiem od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych*². Choć należy wskazać, iż nie ma takiego podatku, a mowa jest o części Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350) i opodatkowaniu źródeł wskazanych w art. 30a i 30b tej ustawy. Potocznie podatek ten nazywany jest różnie, tj. podatek od zysków kapitałowych, podatek od dochodów kapitałowych, podatek Belki, podatek od oszczędności, podatek od dochodów z oszczędności, podatek giełdowy, podatek od zysków z oszczędności i inwestycji kapitałowych.

Podatek od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych przynosi wpływy budżetowe, ale wskazuje się, iż przyczynił się on do przesunięcia zainteresowania depozytami i rachunkami oszczędnościowo-rozliczeniowymi jako formami oszczędzania w kierunku funduszy inwestycyjnych i nowych produktów, pozwalających ograniczyć lub odroczyć obciążenia podatkowe. Aktualnie produktów „antypodatkowych” w obrocie jest już niewiele³. Obecna konstrukcja omawianego podatku jest mechanizmem obciążenia na równych zasadach oszczędzania i inwestowania, co zaciera fakt, iż należy te dwa działania odróżniać. Celem oszczędzania jest ochrona kapitału przed utratą jego wartości, a celem inwestycji jest pomnażanie kapitału⁴.

1 Ustawa z dnia 21 listopada 2001 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2001 r. nr 134 poz. 1509), art. 1, pkt. 9, lit. a), tiret drugie. Data wejścia w życie: 01.01.2002 r.

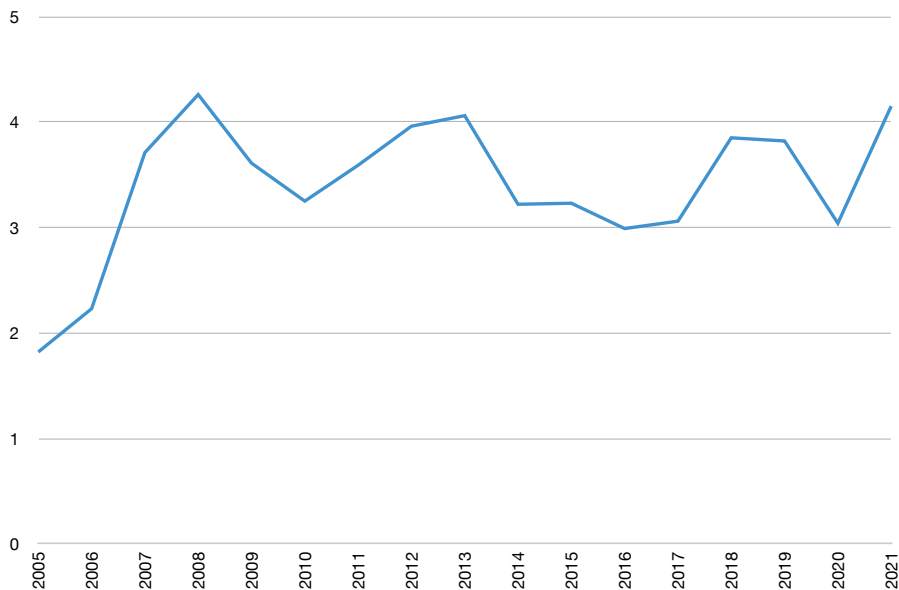
2 Por. Ministerstwo Finansów (2023). *Stawki podatkowe PIT*, <https://www.podatki.gov.pl/pit/stawki-podatkowe/> [13.03.2023]; Instytut Studiów Podatkowych (2023). *Opodatkowanie przychodów z kapitałów pieniężnych*, <https://isp-modzelewski.pl/serwis/opodatkowanie-przychodow-z-kapitalow-pienieznych/> [13.03.2023].

3 Antkiewicz S. (2019). *Opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych w Polsce – ewolucja i perspektywy*, „Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo” nr 16/II, s. 51, 53.

4 Musiał M. (2014). *Zachowania oszczędnościowe Polaków na tle wybranych krajów Unii Europejskiej*, „Marketing i Rynek” nr, 8, s. 1147.

Na przestrzeni lat 2005–2021 średnioroczny wpływ do budżetu państwa z tytułu omawianego podatku opiewał na kwotę 3,4 mld złotych, a suma wpływów we wskazanym okresie wyniosła 57,85 mld złotych.

Wykres 1. Wpływy budżetowe z tytułu podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych (w mld zł).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów.

Podatek od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych od 2005 do 2015 r. stanowił ponad 1% dochodów budżetu państwa, maksymalny udział i wysokość osiągając w 2008 r. (4,26 mld zł; 1,66% dochodów budżetu państwa), czyli w roku globalnego kryzysu finansowego 2007–2009. Od 2016 r. podatek ten stanowi poniżej 1% dochodów budżetu państwa.

Tabela 1. Udział wpływów z podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych we wpływach budżetowych ogółem w latach 2005–2021.

Rok	Wpływy z podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych (w mld zł)	Wpływy budżetowe ogółem (w mld zł)	Udział procentowy wpływów z podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych we wpływach budżetowych
2021	4,15	515,37	0,81%
2020	3,04	441,59	0,69%
2019	3,82	439,13	0,87%
2018	3,85	412,65	0,93%
2017	3,06	370,30	0,83%
2016	2,99	323,59	0,92%
2015	3,23	306,23	1,05%
2014	3,22	297,35	1,08%
2013	4,06	280,52	1,45%
2012	3,96	286,44	1,38%
2011	3,59	281,44	1,28%
2010	3,25	257,23	1,26%
2009	3,61	250,10	1,44%
2008	4,26	257,24	1,66%
2007	3,71	241,36	1,54%
2006	2,23	202,83	1,10%
2005	1,82	179,92	1,01%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2008 r., drugim roku globalnego kryzysu finansowego 2007–2009, odnotowano bardzo wysokie wpływy do budżetu państwa z opodatkowania odpłatnego zbycia papierów wartościowych, pochodnych instrumentów finansowych, udziałów (akcji) oraz z tytułu objęcia udziałów (akcji) za wkład niepieniężny w postaci innej niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część. Podobna sytuacja wystąpiła w 2021 r., czyli drugim roku kryzysu pandemicznego COVID-19. W 2008 r. i w 2021 r. wpływy te miały także bardzo wysoki udział w całości wpływów z podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych w porównaniu z wpływami od przychodów z odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku podatnika lub w innych formach oszczędzania, przechowywania lub inwestowania oraz od dochodu z tytułu udziału w funduszach kapitałowych.

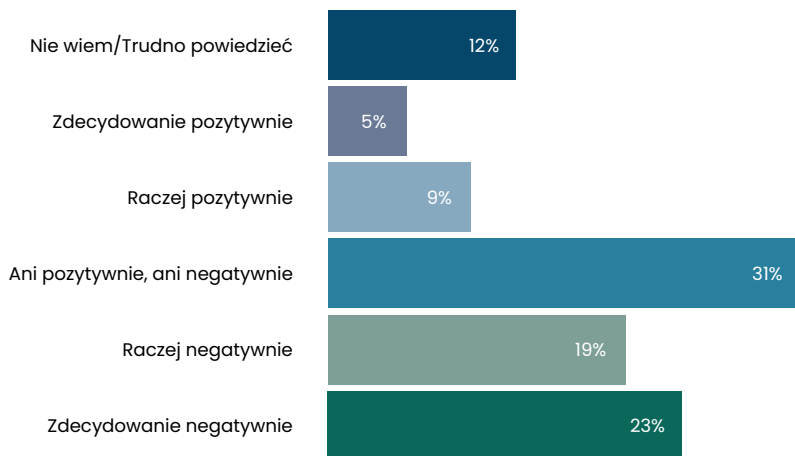
Tabela 2. Wpływy z podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych z uwzględnieniem dwóch grup przedmiotów opodatkowania oraz udział wpływów opodatkowania dwóch grup przedmiotów opodatkowania w całości wpływów z podatku w latach 2005–2021.

Rok	Wpływy z podatku w mld zł	Wpływy z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów z odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku podatnika lub w innych formach oszczędzania, przechowywania lub inwestowania oraz od dochodu z tytułu udziału w funduszach kapitałowych (art. 30a ust. 1 pkt 3 i 5) w mld zł	Udział B w A	Wpływy z tytułu podatku dochodowego od dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych, w tym z realizacji praw wynikających z tych instrumentów, z odpłatnego zbycia udziałów (akcji) oraz z tytułu objęcia udziałów (akcji) za wkład niepieniężny w postaci innej niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część (art. 30b) w mld zł	Udział C w A
	A	B	B/A	C	C/A
2021	4,15	1,42	34%	2,73	66%
2020	3,04	1,82	60%	1,22	40%
2019	3,82	2,22	58%	1,6	42%
2018	3,85	2,03	53%	1,82	47%
2017	3,06	1,91	62%	1,15	38%
2016	2,99	1,85	62%	1,14	38%
2015	3,23	2,3	71%	0,93	29%
2014	3,22	2,3	71%	0,92	29%
2013	4,06	3,28	81%	0,77	19%
2012	3,96	3,01	76%	0,95	24%
2011	3,59	2,41	67%	1,18	33%
2010	3,25	2,45	75%	0,8	25%
2009	3,61	2,37	66%	1,24	34%
2008	4,26	2,02	47%	2,24	53%
2007	3,71	1,93	52%	1,78	48%
2006	2,23	1,4	63%	0,83	37%
2005	1,82	1,26	69%	0,56	31%

W 2022 r. Ministerstwo Finansów podjęło prace nad nowelizacją omawianego podatku, poszukując rozwiązań, które mają na względzie odciążenie fiskalne drobnych, niezawodowych inwestorów i osób prywatnych lokujących swoje oszczędności w bezpieczne i stabilne produkty. W przestrzeni medialnej pojawiła się propozycja obejmująca podwyższenie stawki opodatkowania z 19% do 20% oraz wprowadzenie kwoty wolnej od podatku w wysokości do 10 tys. zł dochodu.

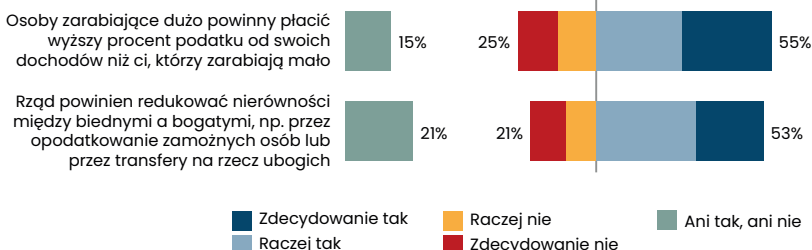
W dniach 25.11. – 01.12.2022 r. Instytut Finansów we współpracy z agencją badawczą PBS Sp. z o.o. zbadał opinię Polaków o – w tamtym czasie rozważanym, ale nadal hipotetycznym – rozwiązaniu wskazanym powyżej. Badanie pokazało, że miało ono wtedy niewielkie poparcie społeczne. Jedynie 14% społeczeństwa polskiego oceniło je pozytywnie. Negatywną ocenę zadeklarowało 42% ankietowanych. Jednocześnie relatywnie duży odsetek respondentów nie miał wyrobionego zdania na temat zmian w podatku od dochodów kapitałowych (zob. Wykres 2).

Wykres 2. Jak ocenia Pan/Pani propozycję wprowadzenia kwoty wolnej od podatku od zysków kapitałowych (podatku Belki) na poziomie 10 tys. zł i jednoczesnego podwyższenia stawki opodatkowania z 19% do 20%?

Otrzymane wyniki należy uznać za zaskakujące w kontekście poglądów Polaków ujawnionych w innych badaniach Instytutu Finansów. Cechą charakterystyczną tych opinii jest bowiem poparcie dla progresji podatkowej wyrażane przez 55% społeczeństwa w wieku 15 lat i więcej, a także popieranie przez 53% osób roli redystrybucyjnej państwa w zakresie redukcji nierówności między bogatymi i biednymi obywatelami (Wykres 3). Rozważane zmiany w podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych wpisują się w te oczekiwania, a mimo to nie znalazły dużego poparcia społecznego.

Wykres 3. Czy zgadza się Pan/Pani z poniższymi stwierdzeniami?

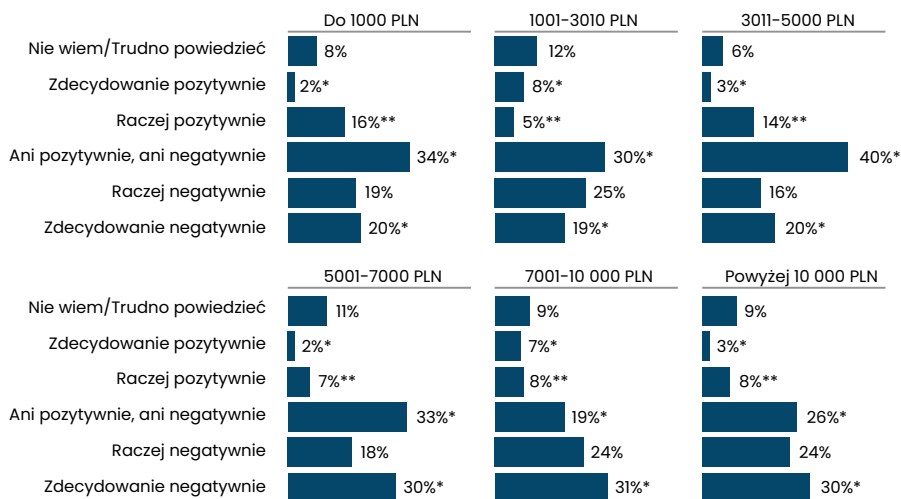

Źródło: Instytut Finansów, *Barometr rozwiązań polityki fiskalnej 10-11/2022*.

Można przypuszczać, że negatywne opinie na ten temat mogą wynikać z niewielkiej wiedzy na temat rozważanych modyfikacji, a nawet aktualnej konstrukcji tego podatku. Jednak wiedza społeczeństwa w tym obszarze nie była poddana badaniu. Kwestie konsekwencji zmiany w konstrukcji tego podatku, zarówno dla indywidualnych płatników, jak i dla budżetu państwa mogą być nieoczywiste dla większości społeczeństwa. Podniesienie stopy podatkowej z 19% do 20% może jednoznacznie kojarzyć się z wyższymi obciążeniami podatkowymi. Jednocześnie jest dość prawdopodobne, że respondenci niezaznajomieni z omawianym tematem nie dostrzegli korzyści podatkowych wynikających z wprowadzenia kwoty wolnej od podatku.

Ze względu na progresywność podatkową proponowanych zmian można przypuszczać, że opinie społeczeństwa polskiego będą odmienne w różnych grupach dochodowych. Wyniki częściowo potwierdzają takie przypuszczenie – osoby zarabiające ponad 5 tys. zł brutto częściej wskazują, że negatywnie oceniają proponowane zmiany. Osoby uboższe nie cechują się jednak większym poparciem dla modyfikacji podatku od przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych, częściej natomiast deklarują jej niejednoznaczną ocenę, czego podglebieniem może być brak oszczędności.

Wykres 4. Jak ocenia Pan/Pani propozycję wprowadzenia kwoty wolnej od podatku od zysków kapitałowych (Podatku Belki) na poziomie 10 tys. zł i jednoczesnego podwyższenia stawki opodatkowania z 19% do 20%? – według dochodów indywidualnych brutto.

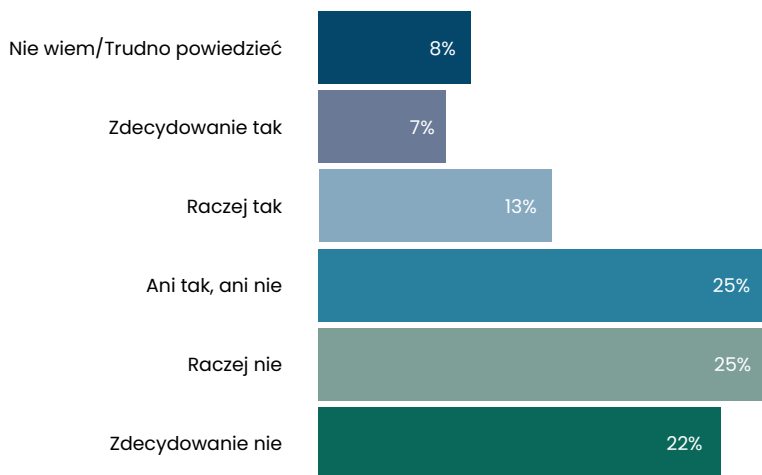

Wartość p testu chi-kwadrat równych proporcji:
*** dla $p < 0,001$; ** dla $p < 0,01$; * dla $p < 0,05$

Źródło: Instytut Finansów, Monitoring IF 11-12/2022.

Osoby deklarujące, że zmiany w omawianym podatku zachęciłyby je do zwiększenia poziomu swoich oszczędności lub inwestycji, stanowią 20% polskiego społeczeństwa. Przeciwnego zdania jest 47% Polaków.

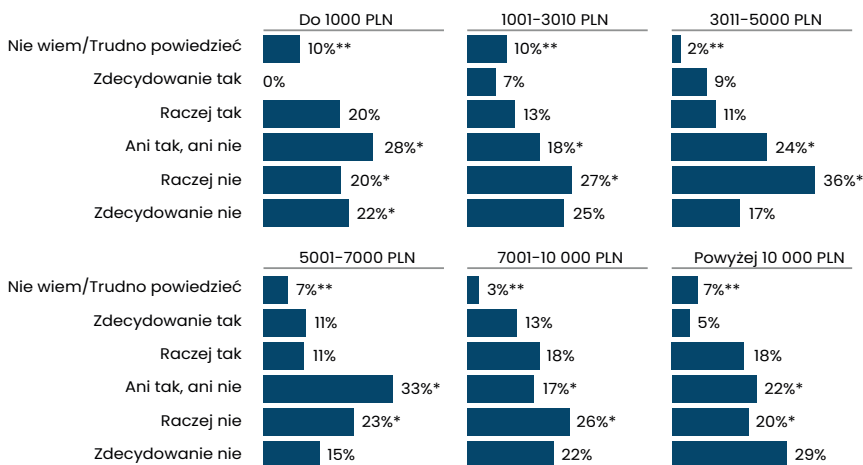
Wykres 5. Czy zmiana podatku od zysków kapitałowych zachęciłaby Pana/Panią do większego zaangażowania środków finansowych w oszczędzanie/inwestowanie?

Źródło: Instytut Finansów, Monitoring IF 11-12/2022.

Osiągana wysokość dochodów w niewielkim stopniu różnicuje oceny proponowanego rozwiązania. Obywatele zarabiający stosunkowo niewiele (1 tys. – 5 tys. zł brutto miesięcznie) nieznacznie częściej wskazują, że proponowane zmiany w podatku od zysków kapitałowych nie zachęciłyby ich do większego oszczędzania/inwestowania.

Wykres 6. Czy zmiana podatku od zysków kapitałowych zachęciłaby Pana/Panią do większego zaangażowania środków finansowych w oszczędzanie/inwestowanie? – według dochodów indywidualnych brutto.

Wartość p testu chi-kwadrat równych proporcji:
*** dla $p < 0,001$; ** dla $p < 0,01$; * dla $p < 0,05$

Źródło: Instytut Finansów, *Monitoring IF 11-12/2022*.

NOTA METODOLOGICZNA:

Badanie *Monitoring IF 11-12/2022* – technika badania CATI;
termin realizacji badania: 25.11.–1.12.2022 r.;
próbą reprezentatywną ogólnopolską obywateli Polski w wieku 15+, n=1004;
maks. błąd statystyczny +/-3,1%;
ankieta, statystyki i analiza: Instytut Finansów;
dobór próby i realizacja terenowa: PBS.

Badanie *Barometr rozwiązań polityki fiskalnej 10-11/2022* – technika badania CAPI;
termin realizacji badania: 29.10.–8.11.2022 r.;
próbą reprezentatywną ogólnopolską obywateli Polski w wieku 15+, n=1006;
maks. błąd statystyczny +/-3,1%;
ankieta, statystyki i analiza: Instytut Finansów;
dobór próby i realizacja terenowa: PBS.

infin

Instytut
Finansów

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

 instytut.finansow@mf.gov.pl

 +48 22 694 57 89

www.infin.gov.pl

Znajdź nas na
Facebooku i LinkedIn

 @infigovpl

 @instytut-finansow